

Balsam og plastik –

Juletræskultur baseret på selvsåede balsamgraner – løvskoven er kraftigt reduceret.

Af seniorforsker Ulrik Bräuner Nielsen, IGN,
Københavns Universitet

I dagene 10-14. august 2013 afholdtes den 11. internationale juletræsforsker- og rådgiverkonference – denne gang i Nova Scotia, hvor værten var professor Dr. Raj Lada fra Dalhousie University, Truro. Mere om selve forskerkonferencen følger i en anden artikel, mens denne artikel giver et kort indblik i en lidt anderledes produktionsmetode, et indblik i den lokale forskning og så nogle tanker om plastiktræers rolle.

Nova Scotia er 25 % større end Danmark og ligger omkring 45. breddegrad (svarende til Sydfrankrig) på den nordamerikanske østkyst. Nova Scotia har 940.000 indbyggere, koldere vintre og varmere somre end Danmark. Produktionen af juletræer er fordelt på ca. 1100 dyrkere, hvoraf mange er små, og det er typisk familiedrevne virksomheder. Der produceres samlet 1.4 mio. træer årligt. Hovedparten eksporteres til U.S.A., men markedet er p.t. trykket både på pris og efterspurgte mængder. Den gennemsnitlige salgspris ab skov ligger i gennemsnit på 10 canadiske dollar svarende til 53 kr.

Flest juletræsforskere

Raj Lada har indenfor en fem-årig periode formået at opbygge "Atlantic Balsam Christmas Tree Research Center", der for tiden må være den største forskergruppe internationalt set, der arbejder fokuseret med juletræsforskning. Finansieringen til dette program er sammensat af midler fra et dyrkersamarbejde, "SMART- aktier", der er anvendt til at medfinansiere og initiere såvel statslige som føderale forskningsmidler. Det helt overskyggende emne er nålefasthed efter høst. Som nævnt er USA det vigtigste marked for Nova Scotia juletræer og stærkt præget af den amerikanske juletræstradition, hvor man tager juletræet ind til 'Thanksgiving' sidst i november. Denne tradition stiller umådeligt store krav til træernes holdbarhed og nålefasthed. Balsamgran er generelt rimelig nålefast – men har som hovedparten af ædelgran-arterne en fraktion af træer på 10-30%, der ikke er nålefast, hvis de får lov at tørre ud. Faktisk ikke ulig udgangspunktet for vores nordmannsgran. Der forskes også i kemiske midler, som påføres træerne til opnåelse af bedre holdbarhed – det var man dog lidt hemmelighedsfuld omkring, men de fortalte heller ikke om nogen gennembrud på dette område. Der er endvidere også et genetisk program, hvor målet

Nova Scotia juletræer

Balsamgran (*Abies balsamea*) er den vigtigste art til juletræsproduktion i Nova Scotia, Canada. Artiklen sammenfatter lidt om Nova Scotias juletræsforskning og en produktion, der har mange udfordringer. Først og fremmest konkurrence fra plastiktræer og vigende priser, men også nye skadegørere – især svampe.

Alle træer klippes kraftigt til den ønskede kegleform – enten med saks eller motorklipper. Her en kultur med supplerende indplantning og næsten ens aldrene.

Juletræsdyrkning i Nova Scotia

er at udvælge og producere et mere nålefast plantemateriale. Her forsøger man at gå både frøplantagevejen, samt fremdyrke planter via cellekulturer. Begge dele er dog i sin vorden.

Juletræsdyrkingen i Nova Scotia har en lang tradition, der rækker helt tilbage til 1920'erne, og i 1950'erne var man oppe på 3.8 mio. træer årligt. Den geografiske placering lige nord for USA og de mange store østkystbyer har præget afsætningen.

Kombineret indplantnings- og selvsåningskultur – med flere aldre. Yngre træ får sin første klipning.

Balsamgran gror naturligt på store dele af øen, og en væsentlig del af produktionen er i dag baseret på selvsåninger. Enten ved at man midlertidigt rydder løvskoven, hvor balsamgran villigt sår sig under, eller at man på de mere permanente juletræsarealer har frøtræer stående. Den hårde konkurrence situation, og stigende krav til effektivitet har gjort at flere og flere bruger supplerende indplantning, eller helt overgår til egentlig plantagedrift med renafdrift og nyplantning, som vi kender det. Udbredelsen af den fra Europa indførte ædelgran-

stammelus (balsam wolly adelgid – *Adelges picea*) har også indskrænket brugen af frøtræer – som ud over frø også opformerer lusene. Juletræerne både højde- og sidetrimmes for at skabe tætte, ensartede kegleformede træer. Når træet når knap en meter udvælges de bedste typer til produktion, med passende afstand, og der stammes op således, at de er klar til trimning. De øvrige skæres ned. Træet har nu fire til seks år til enten at blive et mindre træ "table-top", eller et traditionelt tometer træ. Balsamgranens vækstkraft, mængden af knopper og evnen til at fylde ud er forbavsende – især på de lidt bedre jorder. Varmere vintre og mere nedbørsrige sæsoner har på det seneste givet en opblomstring af nye skadegørere, der ikke er set tidligere – til stor frustration i branchen. Vi så blandt andet noget, der kunne ligne *Neonectria* sp.

Plastiktræer og gode råd!

Plastik juletræer har en særdeles fremtrædende rolle på det nordamerikanske marked og mere end hvert andet juletræ er af plastik. Rigtige juletræer er gennem årtier blevet fortrængt af stadig bedre og bedre plastiktræer. Vil man have et indtryk af den skræmmende markedsføring denne gruppe af juletræsproducenter er oppe mod, så prøv at bruge tid på et klik på "American Christmas Tree Association" – ja, det er promovoring af plastiktræer, navnet til trods (se under links sidst i artiklen). På konferencens sidste dag var der paneldiskussion, hvor en række lokale juletræsdyrkere havde spørgsmål til forskere og rådgivere og vice versa. Under foredrag og dyrkerbesøg nævntes igen og igen kampen mod plastiktræet, og det fik mig til at spørge Nova Scotia juletræsdyrkerne om, hvad de ville anbefale deres danske kolleger at gøre, hvis de kunne starte forfra med en situation, hvor plastiktræer kun var på vej ind på markedet? Det blev til rigtig mange og meget velmente forslag – som jeg har prøvet at samle lidt sammen på:

Juletræskultur med frøtræer. Disse er dog reduceret stærkt i antal som følge af angreb af ædelgranstammelus.

Omgivelserne "det politiske miljø"

- Informér dine kunder, opkøbere, politikere og medier om rigtige juletræers brug og kvaliteter for kunden, miljøet og økonomien med mere.
- Understøt juletræstraditionen.
- Kæmp hårdt mod dine fjender.
- Medierne kan ødelægge branchen – og på kort tid gøre ubodelig skade – vær på vagt og forberedt.

Selve juletræet

- Dyrk nu det kunderne virkelig vil have – ikke hvad der er nemmest for dig eller din opkøber.
- Hold jer til naturligt groede træer – lad dem gro og se naturlige ud!
- Undgå formklippede og ens træer – de er for nemme at lave kopier af i plastik.
- Udbyd en række forskellige produkter – flere arter og størrelser.

Markedet og timing

- Pas med at starte sæsonen for tidligt.
- Lad nu endelig være med at "adoptere" den amerikanske tradition med at tage juletræer ind sidst i november til 'Thanksgiving' – det er helt urimelige vilkår at byde et rigtigt træ.
- Lad ikke plastiktræet få fodfæste noget sted.

Er vi nu i Danmark - bare 25 år senere - på vej mod de samme udfordringer? Noget kunne tyde på det. Det seneste årtis store skift i dyrkningspraksis hen mod formregulerede træer – grundklippet med hækkesaks, nippet og topskudsbehandlet, og suppleret med en ret ensidig satsning på nordmannsgran. Vi accepterer uden blinken brugen af plastikjuletræer i supermarkeder, banker, på posthuset og andre offentlige steder – "det er jo også det nemmeste", ellers skal træerne jo vandes eller udskiftes. Og mange vrænger ikke mere på næsen af børnenes små dekorede plastikjuletræer, de får til børneværelset. De er så praktiske, allerede pyntet, og så er der jo ikke "jord ud over det hele", når de uvægerligt væltes. Og var disse små "hyggetræer" nu ikke for bare få år siden i langt højere grad levende pottede træer?

Dette er bestemt ikke baseret på videnskabelige opgørelser – men nogen tendenser, der måske er en tanke værd?

Sammenfatning

Der kan drages en del paralleller, men der er også store forskelle mellem det nordamerikanske marked og Europa. Nova Scotia var interessant at besøge. En producentstat med deres store marked mod syd, en høj eksportandel, og et lille hjemmemarked. De er udsat for stærk konkurrence blandt andet fra North Carolina, hvor der dyrkes frasergran, og så er de store kædebutikker en meget væsentlig magtfaktor. På markedet er nålefasthed efter høst en vigtig konkurrenceparameter ud over træernes udseende. Plastiktræerne har en skræmmende stor rolle – og det er spørgsmålet om vi ikke i Europa skal give truslen fra plastiktræer væsentlig mere opmærksomhed – både afsætningsmæssigt, men også imødegå med produktudvikling og forskning. Ser man plastiktræerne som en del af universelle 'megatrends' som 'convenience', fremmedgjorthed for natur, og amerikanisering – så er udfordringen stor.

Dyrkerne i Nova Scotia har i de senere år også 'fået' nye skadegørere at slås med – her skader der ligner *Neonectria* sp.

Links:

Dalhousie University

<http://www.dal.ca/faculty/agriculture/research/centres-and-labs/christmas-tree-research-centre.html>

Juletræshistorie

<http://novascotia.ca/natr/christmastrees/tradition.asp>

Kunstige juletræer

<http://www.christmastreeassociation.org/> ■

Honda ATV sprøjtemaskine

	250 ccm.	420 ccm.
Træk	2 WD.	4 WD.
Bredde	80 cm.	82 cm.
Frontlift	Elektrisk	Elektrisk

Udstyr til ATV: Sprøjtebom 80-140 cm.
Gødningsudstyr, Bundklipper

Ring for yderligere information og eventuelt demonstration

HORSENS MASKINER A/S
EGESKOVVEJ 10 · 8700 HORSENS
TLF. 76 69 29 00 · WWW.HORSENSMASKINER.DK

